

VẤN ĐỀ LỐI SỐNG CỦA THANH NIÊN TRONG NGHIÊN CỨU XÃ HỘI HỌC

ĐỖ THÁI ĐỒNG

Từ nhiều năm nay, vấn đề lối sống của thanh niên chiếm vị trí nổi bật trong các công trình nghiên cứu xã hội học. Hiện tượng thanh niên với những khía cạnh mới mẻ và tính khác biệt so với những năm 60 về trước, sự “bùng nổ” vấn đề thanh niên trong nhiều quốc gia đã thúc đẩy các nhà xã hội học hướng nhiều vào việc tìm hiểu lớp người trẻ. Những biến đổi lối sống của thanh niên có gốc rễ ở những quá trình chuyển biến quan trọng từ gia đình đến xã hội.

Gia đình truyền thống đã giải thể được thay thế bằng những quan hệ gia đình kiểu mới với trật tự mới và mô hình văn hóa - đạo đức mới. Chẳng hạn, trước kia người già ở bậc thang cao nhất của mọi sự ưu tiên. Nay đứa trẻ trở thành trung tâm của mọi mối quan tâm ân cần nhất. Cha mẹ không trông đợi nhiều ở nguồn lao động của con cái nữa. Sự có mặt của con cái phần lớn chỉ mang chức năng tâm lý, là nguồn vui và sự thăng bằng tâm lý của gia đình. Vị trí và vai trò của con cái thay đổi ảnh hưởng quyết định đến ý thức, hành vi của lớp trẻ. Trong khi ấy, khuôn mẫu mới của nền giáo dục gia đình hình thành chậm trễ, và những người làm cha mẹ đã ít được chuẩn bị nhất để nắm được một khoa học và nghệ thuật mới mẻ về giáo dục gia đình.

Về phương diện xã hội, các quá trình công nghiệp hóa, đô thị hóa đã thay đổi sâu sắc lối sống. Thanh niên trong môi trường đô thị có những điều kiện phát triển nhiều mặt. Ngay ở các nước chậm phát triển, thanh niên cũng bị thu hút vào thành thị, tạo thành hiện tượng mà các nhà xã hội học gọi là sự “di tản nông thôn” (exode rural). Bên cạnh những mặt tích cực, lối sống đô thị và công nghiệp

đã gây ra ở thanh niên những tình huống phức tạp. Chủ nghĩa tư bản một thời thả nổi vấn đề lối sống của thanh niên, nay buộc phải quan tâm và áp dụng những biện pháp quản lý theo lợi ích giai cấp của nó.

Ở các nước xã hội chủ nghĩa, các công trình nghiên cứu xã hội học về lối sống của thanh niên cũng được xúc tiến mạnh mẽ, nhất là trong những năm 70 đến nay. Bất kể như thế nào thể chế trẻ đang trở thành chủ thể của công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội trên quy mô lớn. Các thế hệ cách mạng lớn tuổi đã thực hiện sứ mệnh lịch sử vẻ vang của họ. Lý tưởng và lối sống của những nhà cách mạng chuyên nghiệp, những chiến sĩ đã kinh qua lửa đạn và chịu đựng trăm ngàn gian khổ là đặc trưng cho cả một thời đại anh hùng. Song, bên cạnh việc kế tục truyền thống cao quý ấy, thế hệ mới có những nhiệm vụ mới, đứng trước những vấn đề mới, sống trong những điều kiện mới. Không phải khi nào những người hướng dẫn họ, những người lớn tuổi cũng kịp thời am hiểu và dễ dàng cảm thông với những nhu cầu, tâm trạng, nguyện vọng và những hiện tượng mới ở thanh niên. Những cuộc điều tra xã hội học tiến hành trên quy mô quốc gia ở nhiều nước như Liên Xô, Cộng hòa Dân chủ Đức, Bungari... nhằm có được những thông tin sát thực về tầng lớp thanh niên. Tri thức mới về thanh niên là cần thiết cho việc quản lý, giáo dục và đào tạo thế hệ cách mạng kế tục, cho việc đổi mới phương pháp công tác thanh niên nhiều khi đã quá cũ kỹ.

Mặt khác là do nhu cầu của cuộc đấu tranh gay gắt chống những ảnh hưởng tại hại của lối sống tư sản. Lối sống này có hai nét nổi bật trong giới thanh niên: chủ nghĩa phi chính trị được lan truyền và tâm lý tiêu dùng được khuyến khích mạnh mẽ. Chủ nghĩa phi chính trị là phương thuốc của giai cấp tư sản nhằm tách thanh niên ra khỏi vũ trường đấu tranh giai cấp để dễ lừa bịp họ. Tâm lý sùng bái tiêu dùng đương nhiên có lợi cho giai cấp tư sản trong hoạt động kinh doanh. Từ Mỹ và Các nước phương tây, lối sống ấy bằng đủ mọi con đường đã ảnh hưởng xấu đến lối sống của một bộ phận thanh niên trong các nước xã hội chủ nghĩa. Để chống lại những ảnh hưởng ấy, những năm 60 về trước, người ta thường áp dụng nhiều hơn những biện pháp phòng thủ, những cách ngăn ngừa thụ động. Từ cuối những năm 60 về sau, việc áp dụng ưu tiên những biện pháp

chủ động và tiến công đã tỏ ra có nhiều hiệu lực hơn. Một loạt công trình nghiên cứu về nhu cầu, thị hiếu của thanh niên do các nhà xã hội học tiến hành đã giúp đổi mới các hình thức công tác chính trị, các biện pháp tổ chức đời sống tinh thần, các phương tiện ảnh hưởng và thu hút thanh niên bằng điện ảnh, âm nhạc, nghệ thuật và cả đến việc hướng dẫn các phong trào thời trang của tuổi trẻ. Gần như việc áp dụng nguyên lý của y học về “tăng cường sức đề kháng của cơ thể” vào các lĩnh vực văn hóa tỏ ra hiệu nghiệm hơn là những biện pháp quá thiên về cách ly hay cấm đoán.

Tất nhiên không phải không còn những khía cạnh phức tạp. Tâm lý tiêu dùng chưa được khắc phục, còn quan hệ gia đình có những lỏng lẻo. Việc chạy theo những đòi hỏi quá mức về tiện nghi sinh hoạt đã dẫn đến những hành động xấu. Tỷ lệ ly hôn đã tăng lên ở nhiều nơi. Song, người ta cũng có phương hướng để soạn thảo những chính sách tích cực trong các lĩnh vực này, kết hợp chặt chẽ công tác giáo dục chính trị và đạo đức với công tác với công tác kinh tế, công tác tổ chức xã hội nhằm cố và hoàn thiện không ngừng lối sống tốt đẹp của chủ nghĩa xã hội. Các nhà xã hội học xô viết dựa trên những căn cứ khoa học của các cuộc điều tra nghiên cứu sâu sắc đã dự báo một cách lạc quan về khả năng giải quyết những khía cạnh hiện còn gai góc ấy trong bảy đến mười năm tới. Thanh niên các nước xã hội chủ nghĩa anh em ngày càng nhận rõ tính ưu việt của lối sống xã hội chủ nghĩa. Những hiện tượng phức tạp rối cuộc cũng sẽ được giải quyết ổn thỏa.

Ở nước ta, những thành quả vĩ đại của cách mạng giải phóng dân tộc và cách mạng xã hội chủ nghĩa đã tạo ra nền tảng để xây dựng lối sống mới của thanh niên. Những chuyển biến mạnh mẽ các quan hệ xã hội ở chặng đường đầu tiên của thời kỳ quá độ đang tác động đến những thay đổi về lối sống. Song, những hậu quả nặng nề của chiến tranh và tình hình nền kinh tế khó khăn, sự phức tạp của cuộc đấu tranh giữa hai con đường xã hội chủ nghĩa và tư bản chủ nghĩa, những nọc độc của lối sống dưới chế độ thực dân mới

đều có ảnh hưởng và gây thêm những khó khăn, phức tạp trong việc xây dựng lối sống mới.

Trong khung cảnh đó, Đảng ta hết sức quan tâm đến vấn đề công tác thanh niên, làm cho công tác đó có sức sống mới, ảnh hưởng tích cực đến việc Xây dựng lối sống lành mạnh, tốt đẹp của 1 thế hệ trẻ. Nghị quyết Đại hội lần thứ V của Đảng đã nêu rõ : “Phải thực sự đổi mới các hình thức, phương pháp tổ chức và tuyên truyền giáo dục thanh niên, thiếu niên cho phù hợp với tình hình nhiệm vụ mới, với những đặc điểm về lứa tuổi và những nhu cầu mới của thanh niên, kịp thời đập tan những âm mưu và hành động phá hoại của kẻ thù đối với tuổi trẻ, gắn công tác chính trị với việc chăm lo giải quyết những vấn đề cụ thể về quyền lợi, về đời sống vật chất và văn hóa của thanh niên”⁽¹⁾.

Công tác thanh niên ngày nay cần dựa trên những nghiên cứu xã hội học có chiều sâu về những lĩnh vực đã được quản lý cũng như những lĩnh vực mới được quản lý một phần hoặc còn đang trong quá trình tự phát. Thanh niên không sống tách ngoài xã hội. Vì thế, cuộc điều tra, nghiên cứu lối sống của thanh niên cũng cho phép hiểu được những vấn đề xã hội khác cần giải quyết thích đáng tạo điều kiện tốt để đào tạo và giáo dục thế hệ trẻ.

Khuynh hướng chính trị trong lối sống của thanh niên là chủ đề hàng đầu trong các cuộc nghiên cứu xã hội học. Khuynh hướng ấy là kết quả tổng hợp từ nhiều mặt của công tác giáo dục chính trị trong nhà trường, ngoài nhà trường bằng các chương trình và sách giáo khoa chính thức cũng như bằng hệ thống các phương tiện thông tin đại chúng.

Để đánh giá chất lượng và khuynh hướng chính trị của thanh niên, đương nhiên phải căn cứ nhiều hơn về hành động của họ, chứ không phải căn cứ trên lời nói hay điểm số các bài vở. Các nhà sư phạm đang phải tìm những cách khác để hiểu được và đánh giá đúng các ảnh hưởng chính trị đến thanh niên. Trong xã hội học, người ta quan tâm nhiều đến tính năng động và sự quan tâm của thanh niên đến chính trị, coi đó là một hướng nghiên cứu, một chỉ báo quan trọng. Nhiều cuộc điều tra ở các nước phương

⁽¹⁾ Văn kiện Đại hội, Tập I. tr. 130

tây cho thấy tỷ lệ thanh niên ít nhiều có quan tâm đến các vấn đề chính trị thường chỉ ở mức trên dưới 25%. Một cuộc điều tra ở Liên Xô cho con số 47%. Ở nước ta đã bắt đầu có những cuộc nghiên cứu về vấn đề này. Giữa năm 1982 cuộc điều tra ở thanh niên và sinh viên Hà Nội đã cho những kết quả đáng lưu ý. Sự quan tâm và hứng thú của thanh niên đối với các vấn đề chính trị trong nước và ngoài nước được phân thành ba mục : rất quan tâm, có quan tâm và không quan tâm. Đối với chính trị trong nước, các tỷ lệ phân bố như sau: 28,9% rất quan tâm, 18,8% có quan tâm, 22,3% không quan tâm. Đối với các vấn đề chính trị ngoài nước, sức thu hút có một mức cao hơn đáng kể : 36,2% rất quan tâm, 44,9% có quan tâm, 18,9% không quan tâm. Như vậy, bộ phận thanh niên tỏ ra không hứng thú hoặc khá thờ ơ với chính trị chiếm một bộ phận nhỏ và không phải vì thế họ đã tách mình hẳn khỏi mọi thông tin chính trị. Các vấn đề chính trị trong nước và ngoài nước đang là mối quan tâm của 1/5 thanh niên được hỏi ý kiến. Kết quả điều tra sinh viên có sắc thái riêng : mức độ quan tâm đến chính trị còn cao hơn nữa. Có 35,6% rất quan tâm đến chính trị trong nước và 54,5% với tình hình chính trị nước ngoài. Chắc hẳn là trình độ văn hóa chung cao hơn đã ảnh hưởng đến phương diện đó. Người ta cũng không thấy là lạ việc thanh niên và sinh viên quan tâm đến các vấn đề chính trị ngoài nước hơn trong nước. Không chỉ trong thanh niên và cũng không phải chỉ ở nước ta, ở đâu và trong tầng lớp xã hội nào cũng có tình hình như vậy. Cũng không có gì lạ khi kết quả điều tra cho thấy mức độ quan tâm đến chính trị ở thanh niên luôn luôn thấp hơn ở những người lớn tuổi. có 28,9% thanh niên đặc biệt quan tâm đến chính trị trong nước so với 49,4% ở người lớn tuổi. Với chính trị ngoài nước , cũng có sự chênh lệch đáng kể: 35,2% so với 50,6%. Đó cũng là quy luật tâm lý bình thường. Sự quan tâm đến chính trị ở thanh niên không những có bề rộng, mà còn có cả bề sâu. Chúng tôi đã đề nghị thanh niên cho biết mức độ hứng thú của họ đối với các bình luận thời sự chính trị thường được coi là khó khăn, ít hấp dẫn. Ngay cả trên điểm này, thanh niên cũng tỏ ra ham muốn hiểu biết và đánh giá sâu sắc các sự kiện, 63,8% những người được hỏi cho biết họ quan tâm đến những bình luận chính trị đối với các sự kiện trong nước và nước ngoài.

Chúng tôi chưa thể đưa ra những nhận xét tổng quát, vì trong khả năng của các mẫu điều tra hiện nay, những kết luận còn dễ hấp tấp vội vàng. Song, dù sao nhưng kết quả ấy cũng khêu gợi các phán đoán. Với đời sống chính trị nóng hổi và truyền thống chính trị đậm nét, được Đảng thường xuyên giáo dục, Đoàn thanh niên ta đang có sự nhạy cảm chính trị cao. Đó là thuận lợi lớn cho công tác chính trị và tư tưởng. Tuy vậy, tình hình cũng không phải sẽ luôn luôn dễ dãi và đơn giản. Ngay ở Hà Nội, số thanh niên rất ít hoặc hầu như không đọc báo và nghe đài cũng có tỷ lệ đáng kể. Số công chúng tham gia đều các buổi báo cáo chính trị và thời sự hiện chỉ ở mức trên 10%. Công tác bảo tàng để giáo dục truyền thống dân tộc và truyền thống cách mạng chưa thu hút được đông đảo quần chúng. Có đến 51,6% công dân chưa đến nhà Bảo tàng Lịch sử và 65,2% chưa đến Bảo tàng Cách mạng lần nào trong nhiều năm qua. Tờ báo Tiền phong chỉ có 39,8% bạn đọc thanh niên. Đó là một số ví dụ chứng tỏ công tác chính trị cần phải được cải tiến nhiều về phương pháp, hình thức và phương tiện.

Điều này có liên quan đến công tác của Đoàn Thanh niên hiện nay. Đã có một cuộc điều tra nhằm tìm hiểu thái độ của thanh niên ở thành phố Hồ Chí Minh đối với Đoàn. Kết quả cho thấy thái độ đó có rất nhiều nhân tố tích cực. Trong mọi đối tượng điều tra, thanh niên quan tâm đến tổ chức Đoàn, muốn tìm hiểu về Đoàn và tỷ lệ người muốn vào Đoàn luôn luôn cao hơn số ngần ngại và xa lánh. Tìm hiểu lý do một bộ phận thanh niên chưa muốn vào Đoàn, chúng ta nhận thấy, một mặt là những chỗ yếu trong nhận thức của thanh niên, mặt khác là chỗ yếu trong công tác tuyên truyền và hình thức tổ chức hoạt động của tuổi trẻ. Trong số những người còn ngại vào Đoàn, 50% thanh niên công nhân, 70,7% thanh niên nông dân và 65,8% thanh niên khu phố nêu lý do khó khăn về kinh tế gia đình, ngại sinh hoạt Đoàn phải hội họp nhiều, mất thời gian. Đúng là ở nhiều cơ sở Đoàn hiện nay, công tác Đoàn chỉ bao gồm những cuộc hội họp thụ động, ít quan tâm đến nhu cầu và quyền lợi chính đáng của thanh niên⁽²⁾. Bề rộng và

⁽²⁾ Trần Kim Xuyên: Thanh niên thành phố Hồ Chí Minh đối với Đoàn. Trong *Thông báo Xã hội học*, 1982

ảnh hưởng của công tác Đoàn đến việc tổ chức các phương diện khác nhau trên lối sống của thanh niên còn bị bó hẹp rõ rệt.

Đã đến lúc công tác chính trị trong thanh niên không thể chỉ đơn điệu là những hoạt động tuyên truyền, hội họp như trước nữa. Tổ chức hoàn, được sự giúp đỡ của Đảng và Nhà nước, cần mở rộng các hình thức hoạt động để bao quát được nhiều hơn những vấn đề bức thiết của việc xây dựng lối sống xã hội chủ nghĩa của thanh niên ta.

Chúng ta xây dựng lối sống mới vào chặng đường đầu tiên của thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội, khi cuộc đấu tranh giữa hai con đường tư bản chủ nghĩa và xã hội chủ nghĩa đang gay gắt và có những diễn biến phức tạp, khi còn những di hại nặng nề của chủ nghĩa thực dân mới. Một nhiệm vụ bức thiết trước mắt là ổn định trật tự xã hội, đưa lao động vào nề nếp, đưa sinh hoạt xã hội vào các quy phạm pháp luật và đạo đức cần thiết, tạo điều kiện cho những nhân tố tích cực của chủ nghĩa xã hội vươn lên. Vì thế cuộc đấu tranh chống những hiện tượng tiêu cực là hết sức cần thiết. Trong thanh niên, để xác lập lối sống mới vững chắc, cần phải động viên sự đoàn kết và nhất trí của tuổi trẻ quét sạch mọi tàn tích của văn hóa và lối sống tư sản do chủ nghĩa thực dân mới của Mỹ để lại. Thanh niên là lực lượng quần chúng đông đảo có vai trò nổi bật trong nhiệm vụ giữ vững trật tự và an toàn xã hội, đẩy lùi nạn phạm tội, nhất là ở tuổi thanh niên. Có thể và cần phát động trong thanh niên phong trào đấu tranh chống sự lan truyền các nọc độc văn hóa tư sản và đẩy lùi những hành vi phá hoại trật tự công cộng, xây dựng nếp sống văn minh, 87,9% thanh niên được hỏi ý kiến tỏ ra hết sức quan tâm đến các biện pháp đấu tranh chống những hành vi tiêu cực để ổn định trật tự đời sống chung.

Tuy nhiên, nhiệm vụ cơ bản và lâu dài là phải từng bước đưa việc quản lý các vấn đề của thanh niên thành một công tác chủ

động, có kế hoạch và có ý thức về tất cả những đặc điểm riêng của thế hệ trẻ.

Lao động và nghề nghiệp là vấn đề bức thiết nhất để ổn định đời sống, tư tưởng và là cơ sở để xây dựng phong cách sống lành mạnh của thanh niên. Đối với thanh niên, bước vào lao động, vào nghề nghiệp cũng là bước vào đời, là sự kiện quan trọng chi phối cuộc sống của họ. Trong những cuộc điều tra mới đây, chúng tôi nhận thấy hơn 70% sinh viên đại học và học sinh chuyên nghiệp chờ đợi được sắp xếp và ổn định công tác rồi mới tính đến việc xây dựng gia đình. Tuổi kết hôn trung bình của thanh niên Hà Nội hiện nay cũng chứng tỏ điều đó : 26,5% ở nam thanh niên, 23,5 ở nữ.

Ngày nay chúng ta đã bắt đầu phải đề tâm thật sự đến số lượng đáng kể những thanh niên khó tìm hoặc không tìm được việc làm thích hợp. Sự thành công trên con đường học vấn cũng không phải dễ dàng. Nếu chúng ta chấp nhận một nguyên lý vững chắc rằng không một nền kinh tế nào chịu đựng được sự phổ cập đến bậc đại học cho tất cả lớp người trẻ, và nếu chúng ta nhìn nhận đến những khó khăn không cho phép trong vai chục năm tới phổ cập đến hết trung học phổ thông, thì vấn đề hướng nghiệp và đào tạo nghề nghiệp là rất cấp bách.

Có những thực tế buộc chúng ta phải suy nghĩ chín chắn. Sẽ là không thỏa đáng cả về kinh tế và xã hội nếu con cái từ chối tiếp tục những nghề nghiệp tốt đẹp của cha anh họ, nếu con công nhân mỏ không muốn làm nghề mỏ, và con người thợ đúc, thợ dệt lành nghề lại nhất thiết đòi chuyển sang ngành tư pháp hoặc ngoại thương. Các nhà nghiên cứu ở nhiều quốc gia cũng xác nhận rằng, ngày nay, sự thất bại trên con đường học vấn, sự lúng túng chọn tìm nghề nghiệp, sự đứt đoạn với những truyền thống gia đình đang gây ra nhiều trường hợp thanh thiếu niên không thích ứng với cuộc sống và làm tăng số phạm tội.

“Làm ra làm, chơi ra chơi”, đó là khẩu hiệu rất thích hợp với tâm lý và phong cách sống của thanh niên. Bên cạnh việc tổ chức lao động cần có sự quản lý tích cực các hoạt động văn hóa, sự vui chơi và giải trí lành mạnh của tuổi trẻ. Với thanh niên các hoạt động văn hóa, vui chơi không những thỏa mãn các nhu cầu

thường thức, mà còn đáp ứng nhu cầu giao tiếp xã hội ngoài không gian bó hẹp của gia đình. Một kết quả điều tra dễ làm cho người ta ngạc nhiên rằng, tỷ lệ thanh niên ngồi trước máy thu hình ở nhà bao giờ cũng thấp hơn lớp trung niên, càng thấp hơn giới phụ nữ. Một phần khá lớn quỹ thời gian nhàn rỗi của thanh niên dành cho các hoạt động “ngoài đường”, với bạn bè, ở các nơi công cộng. Điều này đáng chú ý để có những kế hoạch xã hội thích hợp. Ngay ở Hà Nội, số lần thanh niên được xem phim ở rạp không quá 1 lần một tháng. Ở nông thôn, trên những vùng khá phát triển về văn hóa, tất cả các loại hình nghệ thuật điện ảnh và sân khấu mới đáp ứng cho thanh niên mỗi tháng 1 lần. Các hoạt động thể dục thể thao còn nghèo nàn hơn nữa. Một tình hình mất cân đối trong các hoạt động thể chất và tinh thần của thanh thiếu niên ít được các bậc cha mẹ và nhà trường nhận rõ. Hiện nay, ở Hà Nội có đến 69,6% gia đình cho con em học thêm ở các lớp học tư. Trong số ấy, 81,3% là học thêm các môn toán, lý, hóa. Số tham gia rèn luyện thêm các môn thể dục chỉ có 2%. Các gia đình đã chi tiêu một khoản tiền không nhỏ để con em ngoài giờ học ở trường lại tiếp tục vùi đầu vào sách vở. Trong khi ấy, đến 60% gia đình không có khoản chi nào cho các hoạt động thể dục thể thao.

Bất kể thế nào, thì giờ nhàn rỗi và nội dung giải trí của tuổi trẻ cũng ngày càng trở thành vấn đề lớn của công tác quản lý xã hội có kế hoạch. Không phải ngẫu nhiên mà các nhà nghiên cứu ở nhiều nước đã nêu lên khái niệm “nền văn minh nhàn rỗi” và “trường học của sự giải trí”. Trên quan điểm xã hội học, thanh niên tạo thành một cộng đồng người. Cùng với lao động và học tập, giải trí là một hình thức có tác dụng củng cố khối cộng đồng ấy. Thiếu nó, sinh hoạt cộng đồng sẽ trở nên lẻ nhạt và thanh niên tự tìm những tụ tập khác, tạo thành những cộng đồng kiểu khác mà xã hội khó quản lý được. Một phần những hành vi tiêu cực đã phát sinh từ đó.

Có những nhu cầu rất ít quan trọng với người lớn tuổi, nhưng hết sức quan trọng với thanh niên, và không phải bao giờ chúng ta cũng khéo dàn xếp sự khác biệt ấy. phong trào “mốt” chẳng hạn. Nếu kể đến những lệch lạc cá biệt thì bất kể phong trào nào cũng có Những khi điều tra thị hiếu của thanh niên với thời trang,

những người nghiên cứu cũng nhận thấy ở đây khuynh hướng lành mạnh là chủ yếu. May mặc theo “mốt” là nét đặc trưng cho lứa tuổi trên dưới 20, tương ứng với tâm lý ít thiết thực của họ. Từ 25 tuổi trở lên, nhất là sau khi thanh niên đã lập gia đình, có con cái, mọi chuyện trở thành ổn thỏa. Sự lựa chọn sẽ hướng về tính giản dị thiết thực, phù hợp với nghề nghiệp, với các quan hệ giao tiếp⁽³⁾.

Liệu có nên áp dụng ở đây những biện pháp “hành chính” không, có nên vì thế gây nên những xung đột không cần thiết trong gia đình và xã hội? Điều quan trọng là sự chỉ dẫn cho thanh niên cái đẹp, cái xấu, những thị hiếu tế nhị và những thị hiếu tầm thường.

Gần đây công tác hướng dẫn thanh niên về thị hiếu âm nhạc, nghệ thuật đã bắt đầu có ảnh hưởng tích cực. Trong thanh niên, nhất là sinh viên, có đến 82,2% số người coi nhạc là một hình thức giải trí bổ ích và hấp dẫn nhất. Chắc hẳn nhu cầu ấy là chính đáng; nếu được hướng dẫn tốt thì đó còn là cơ sở phát triển tài năng của tuổi trẻ.

Những yêu cầu nếp sống văn minh đặt ra cho người lớn tuổi cũng có khác với thanh niên. Chẳng hạn trong đám cưới, người lớn tuổi thường bày đặt cỗ bàn tốn kém. Trong lúc đó, 65% thanh niên ủng hộ việc tổ chức lễ cưới ở các phòng cưới được trình bày đẹp đẽ và trang trọng, 90% số thanh niên cho biết chụp ảnh ngày cưới là nhất thiết phải có. Hơn 80% coi âm nhạc cho lễ cưới là không thể thiếu được. Nếu các cơ quan văn hóa chú ý nhiều hơn đến việc tổ chức những nghi lễ ấy thích hợp với tâm lý thanh niên, chắc hẳn cũng sẽ đẩy lùi được các hủ tục.

Có sự khác biệt căn bản trong phương pháp luận nghiên cứu và giải quyết các vấn đề thanh niên giữa chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa tư bản. Một bên là giải pháp nhằm vào lối sống cá nhân. Một bên là sự củng cố lối sống của con người làm chủ tập thể dựa trên sự quan tâm của tập thể, phúc lợi tập thể và hoạt động tập thể. Thanh niên thích sống và làm việc trong tập thể. Những tập thể đoàn kết và thân ái, có bầu không khí của chủ nghĩa anh hùng

⁽³⁾ Hoàng Đốp: *Thời trang và tuổi trẻ*. Trong *Thông báo Xã hội học*, 1982.

trong lao động, có nề nếp kỷ luật tự giác, bao giờ cũng là môi trường phát triển tốt cho cá nhân.

*

* *

Đảng ta từ một tổ chức thanh niên cách mạng mà ra, là một Đảng dày dặn kinh nghiệm trong công tác vận động và giáo dục thanh niên. Chính sách thanh niên trước nay của Đảng ta là một chính sách chủ động, tích cực, độ lượng và mạnh dạn. Việc thực hiện cụ thể chính sách ấy sẽ thu hút đông đảo thanh niên hăng hái xây dựng lối sống mới, khắc phục nhanh chóng những hiện tượng tiêu cực hiện nay để phát huy đầy đủ tiềm lực to lớn của thanh niên vào công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội.